

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Тищенко М. Р.

Розглянуто сучасний стан ринку житлового будівництва в Україні, визначено фактори, що обумовлюють його розвиток та функціонування. Визначено недоліки та проблеми житлового сектору, які полягають у скороченні обсягів фінансування; падінні платіжної спроможності населення; недостатній державній підтримці приватного житлового будівництва; невідповідності розмірів платежів за користування державним житлом фактичним витратам на його утримання; недосконалості системи фінансування робіт, пов'язаних з обслуговуванням державного житлового фонду. Встановлено, що житлове будівництво на сьогодні характеризується кризовим станом. З метою забезпечення подальшого розвитку житлової сфери розглянуто досвід зарубіжних країн, визначено причини кризи та виділено економічні, структурні й правові фактори впливу, заходи державного регулювання. Урахування цих категорій лягло в основу розробки заходів щодо підвищення ефективності соціально-економічних процесів у житловому будівництві.

Ключові слова: ринок житла, проблеми житлового сектору, зарубіжний досвід, ефективність житлового будівництва.

.....

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОЦЕССОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

Тищенко М. Р.

Рассмотрено современное состояние рынка жилищного строительства в Украине, выявлены факторы, обуславливающие его развитие и функционирование. Определены недостатки и проблемы жилищного сектора, которые заключаются в сокращении объемов финансирования; падении платежеспособности населения; недостаточной государственной поддержке; несоответствии размера платежей за пользование государственным жильем затратам на его содержание; несовершенстве системы финансирования работ по обслуживанию государственного жилищного фонда. Установлено, что жилищное строительство в данный момент характеризуется кризисным состоянием. С целью обеспечения дальнейшего развития жилищной сферы рассмотрен опыт зарубежных стран, определены причины кризиса и выявлены экономические, структурные и правовые факторы влияния, мероприятия государственного регулирования. Учет данных категорий лег в основу разработки мероприятий по повышению эффективности социально-экономических процессов в жилищном строительстве.

Ключевые слова: рынок жилья, проблемы жилищного сектора, зарубежный опыт, эффективность жилищного строительства.

IMPROVING THE PROVISION OF HOUSING CONSTRUCTION IN UKRAINE

M. Tyshchenko

The current state of the housing construction market in Ukraine has been studied. Factors that contribute to its development and operation have been identified. Weaknesses and problems of the housing sector have been identified, which are as follows; reduced volume of financing; falling solvency of the population; insufficient state support; discrepancy between the amount of payments for the use of public housing and the costs for its maintenance; an imperfect system of financing the maintenance of the public housing fund. The housing has been found to be currently in crisis. In order to ensure the further development of the housing sector, the experience of foreign countries has been considered, the causes of the crisis, the economic, structural and legal factors of influence have been identified and measures of state regulation have been discussed. These categories formed the basis of the developed measures aiming to improve the efficiency of social and economic processes in the housing construction.

Keywords: housing market, problems in the housing sector, foreign experience, effectiveness of housing construction.

.....

Ринок житла посідає важливе місце в структурі національної економіки. Він забезпечує зв'язок між споживачем житла та його виробником – будівельною галуззю, визначає співвідношення між попитом на житло та його пропозицією, встановлює економічно виважені ціни на житло, цінові орієнтири для державних житлових програм, визначає найефективніші форми використання житла, є інструментом перерозподілу житла між громадянами тощо. Слід відзначити, що в процесі переходу до ринкових відносин відбулося скорочення житлового будівництва в Україні й старіння наявного житлового фонду, одночасно ситуація характеризується високим рівнем цін на будівельну продукцію. Це призводить до розбалансованості попиту та пропозиції на будівельну продукцію, а отже, до зниження його соціальної значущості. У зв'язку з цим актуальним завданням сьогодення є пошук шляхів удосконалення механізму функціонування ринку житла.

Відповідно метою статті є розгляд стану процесів забезпечення житлового будівництва в Україні, пошук шляхів підвищення ефективності функціонування ринку житла та створення основ для його стійкого економічного зростання.

Розробка теоретичних та практичних питань організації житлового будівництва міститься у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: К. Паливоди, Левчинського Д. Л., С. Булгакова [1 – 3] та ін. Проте слід відзначити, що широкі питання, пов'язані зі становленням ефективного ринку житла в трансформаційних та глобалізаційних умовах залишається досі не вирішеним і потребує подальшого дослідження.

Сучасний стан організації житлового ринку в Україні все ще характеризується наявністю елементів колишньої радянської моделі, що базувалася на принципі гарантованого державного забезпечення житлом, і несистемним запровадженням ринкових механізмів регулювання відносин у житловій сфері, відсутністю внутрішньо узгодженої системи інфраструктурного забезпечення [4]. Вітчизняний ринок житла належить до категорії дефіцитних ринків, які розвиваються. Характерним для нього є зростання цін та доходів у довгостроковому періоді, при цьому темпи зростання цін є вищими за темпи зростання доходів. Така си-

туація, як правило, виникає в періоди зростання економіки, коли потреба населення в житлі є значною внаслідок низького рівня забезпеченості житлом і недостатніх обсягів житлового будівництва, що призводить до дефіциту житла на ринку. Появі в Україні саме такого типу ринку сприяли низькі показники житлової забезпеченості громадян житлом у радянські часи. Одночасно однією з особливостей дефіцитних ринків, що розвиваються, є нерівномірний, хвилеподібний характер їхнього зростання. Ці фактори необхідно враховувати в процесі розробки заходів щодо зростання соціально-економічної ефективності житлового будівництва, у протилежному випадку досягнуті результати можуть значно відрізнитися від запланованих [5].

Слід звернути увагу на те, що житлова проблема є однією з найважливіших, оскільки забезпечення населення житлом у розрахунку на одну особу становить 22,5 м² загальної площі, що у 2 – 3 рази нижче, ніж у країнах ЄС та США. При цьому житлова активність дорівнює 0,3 – 0,4 м²/особу при європейському стандарті 1 м²/особу. За умов незмінної ситуації Україна може наздогнати ситуацію через 66 років. Якщо Україна вийде на світовий стандарт будівельної активності, то для досягнення показника 40 м²/особу знадобиться 20 років. Сьогодні ринок житла характеризує дефіцит його пропозиції, обумовлений недостатнім рівнем державного регулювання цього сектору. Ускладнює ситуацію надлишок попиту за обмеженої пропозиції, що призводить до неконтрольованого зростання цін. За статистичними даними, 1 022 тис. сімей перебувають у черзі на отримання житла. Не можна не враховувати того факту, що задоволенню потенційного попиту перешкоджають не тільки низькі обсяги житлового будівництва, а ще й незначний рівень іпотечного кредитування [4]. Отже, для усунення відставання потрібні десятиліття активного житлового будівництва.

Дослідження стану житлового сектору в Україні дозволило виявити такі недоліки та проблеми його функціонування, як: скорочення обсягів фінансування з державного та місцевого бюджетів; падіння платіжної спроможності населення; недостатня державна підтримка приватного житлового будівництва; невідповідність розмірів платежів за користування державним житлом фактичним витратам

на його утримання; недосконалість системи фінансування робіт, пов'язаних з обслуговуванням державного житлового фонду, що призводить до його швидкого морального та фізичного зношування. Необхідно також враховувати, що управлінська діяльність житлового будівництва тривалий час була зорієнтована на будівництво житла у великих містах, це, у свою чергу, зумовило диспропорції у забезпеченні та благоустрої житла за розміром населених пунктів. До того ж з роками перестала виконуватись основна функція держави щодо розподілу та надання житла. Слід також визначити, що чинне житлове законодавство не відповідає змінам, які відбулися в ринковій економіці [6].

До основних причин, які зумовили виникнення кризи у вітчизняному житлово-будівельному комплексі, можна віднести: зміну макроекономічної кон'юнктури в країні (інфляцію, безробіття, кризу грошово-кредитної системи); різке зростання цін на будівельну продукцію через недосконалість ринкових інститутів регулювання ціноутворення на новозбудоване житло; відмову держави від монопольної ролі інвестора, підрядника і власника у житловій сфері; відсутність внутрішніх заощаджень і низький рівень доходів населення, що спричинили його неплатоспроможність відносно придбання житла; необхідність забезпечення житлом сімей військовослужбовців, звільнених у запас, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, і т. ін. [4; 7].

Для отримання комплексного висновку про фактори впливу на стан ринку житлового будівництва їх доцільно розподіляти за призначенням на економічні, структурні та правові. Це дозволить розподілити сфери регулювання і контролю між учасниками житлового будівництва, внаслідок чого передбачається підвищення результативності запроваджуваних дій. Найбільш ефективними є економічні фактори, тому їх вдосконаленню слід приділити першочергову увагу. До економічних факторів відносять: кризовий стан країни та регіонів; недостатність кредитних ресурсів; падіння платоспроможного попиту на житло; структурний фактор, який характеризується нерівномірністю обсягів житлового будівництва за регіонами, районами містами і селищами; правовий фактор, сутність якого полягає у суперечливості чинного законодавства, нерегульованості багатьох аспектів житлового будівництва, непрозорості фінансових схем у процесі будівництва житла [6; 8; 9].

Досвід зарубіжних країн свідчить про ефективність застосування іпотечного кредитування для забезпечення соціально-економічного зростання ринку житла [10]. Водночас слід звернути увагу на те, що в умовах нестабільної економічної та політичної ситуації, високого рівня інфляції іпотечне кредитування може призвести до більш глибокої кризи. Отже, подальший розвиток цієї системи повинен спиратися на вдосконалений механізм іпотечного кредитування доступного житла за умови жорсткого державного контролю у сфері іпотеки.

Дійсно, державне регулювання житлового будівництва є дієвим чинником розвитку цієї сфери. Саме тому ключовим елементом у сфері державної політики регулювання житлового будівництва повинна стати реалізація таких заходів:

- впровадження механізму розрахунку і моніторингу собівартості будівництва доступного житла;
- законодавчого визначення критеріїв доступного житла;
- створення механізму безкоштовного виділення державою землі під будівництво доступного житла;
- забезпечення використання показника собівартості будівництва як основи економічно і соціально обґрунтованої ціни на доступне житло;
- впровадження механізму державного замовлення на доступне житло.

Одним із головних чинників стабілізації житлового

будівництва є участь держави в інвестиційному процесі шляхом регулювання загального обсягу капіталовкладень приватного бізнесу; вибіркового стимулювання капіталовкладень у певні підприємства, галузі та сфери діяльності через податкові та кредитні пільги; прямого адміністративного втручання в інвестиційний процес. Ще одним дієвим фактором зростання ефективності житлової сфери є чітке розмежування форм власності на житло і підвищення його інвестиційної привабливості. З одного боку, необхідне будівництво соціального житла, з іншого боку – будівельним компаніям і муніципалітетам потрібні дешеві кредити на тривалі терміни. Для забезпечення надходження інвестицій також необхідне вирішення проблеми власності на земельні ділянки. Це можливо шляхом формування муніципального ринку землі, вдосконалення землеустрою. Індивідуальна власність на землю дозволить отримувати кредити з більш низькими відсотками. Для вирішення проблем залучення інвестицій у будівництво та забезпечення населення житлом необхідні активні дії держави щодо створення економіко-правових умов для ефективного функціонування цієї галузі.

Ще одним дієвим шляхом ефективного залучення інвестицій в житлове будівництво є поширення системи іпотечного кредитування. Сьогодні в Україні цей процес гальмується недостатнім розвитком ринку цінних паперів, відсутністю інвесторів, які готові сприймати низьку рибутковість іпотечних закладних, високі ставки за кредитами в комерційних банках та високий рівень інфляції. Для застосування масової програми іпотечного кредитування необхідно кардинальне поліпшення фінансово-економічної і політичної ситуації в країні, без яких основні механізми іпотечного кредитування не функціонують. Слід зауважити, що окрім визначення джерел інвестиційних ресурсів важливим є створення умов для розвитку галузі, завершення формування нормативно-правової бази, які здатні забезпечити збільшення інвестицій у будівництво житла [11; 12].

Ще одним вагомим чинником впливу на розвиток житлового будівництва є застосування інновацій. Так, упровадження екологічно чистих, енерго- та ресурсозберігальних технологій, нових комп'ютерних програм, новітніх методів здійснення монтажу і робіт з високотехнологічним інструментом дасть змогу підвищити ефективність виробництва, покращити якість житла, зекономити ресурси, знизити витрати на експлуатацію будівель і споруд.

Враховуючи ситуацію, що склалася нині в Україні, слід звернути увагу на той факт, що навіть у разі коли житлове будівництво буде активно розвиватися, але не будуть вживатись заходи щодо збереження наявного житла, загальний стан житлового фонду дедалі більше погіршуватиметься. Це пов'язано з тим, що власники приміщень практично не беруть участі в прийнятті рішень щодо проведення капітального ремонту будинку й не вкладають у нього свої кошти, а також не контролюють якості ремонту, це знижує ефективність використання бюджетних коштів [4]. Виходом із даної ситуації є вдосконалення управління житловим фондом. Для цього державі необхідно допомогти власникам житла модернізувати багатоквартирні будинки на основі енергозберігальних технологій, консолідувати кошти власників та бюджетів різних рівнів. Вжиті заходи сприятимуть, по-перше, ощадливому споживанню ресурсів; по-друге, формуванню системи, за якої власники житла надалі будуть самостійно розв'язувати проблеми щодо його утримання, ремонту, модернізації й реконструкції. Виходячи з вищезазначеного, з метою підвищення ефективності процесів житлового будівництва в Україні необхідна реалізація таких заходів, як:

- урегулювання нормативно-правового забезпечення будівельного процесу;
- спрощення дозвільних процедур;

чіткий розподіл форм власності на житло та збільшення його інвестиційної привабливості;
 резервування в генеральних планах та безкоштовна передача землі для доступного житла;
 зниження відсоткових ставок та полегшення доступу до кредитних ресурсів;
 фінансування об'єктів інфраструктури за рахунок бюджетних коштів;
 вдосконалення системи інвестиційної діяльності з метою залучення стабільних грошових потоків;
 забезпечення умов для створення конкурентного середовища на ринку житла та зниження бар'єрів для входу компаній-забудовників;
 зниження собівартості будівництва;
 державна підтримка інвестиційних проектів.

Проте слід зауважити, що розвиток житлового будівництва необхідно починати з державного регулювання економічної та соціальної стабільності країни. Це дасть змогу коригувати дії ринкової системи, що неможливо здійснити тільки шляхом ринкового механізму. Виходячи з вищезазначеного, для вирішення наявних проблем необхідно використовувати комплексний підхід, який передбачає застосування як методів державного регулювання, так і ринкових механізмів, з обов'язковим використанням правових та економічних регуляторів. Такі заходи повинні бути спрямовані, перш за все, на зниження інфляції, відновлення економічного зростання, стабілізацію грошового обігу, скорочення дефіциту бюджету, зміцнення національної валюти.

Таким чином, отримані результати дослідження дозволили визначити основні соціально-економічні передумови для розвитку житлового будівництва. Це дасть змогу коригувати дії житлової сфери, що неможливо здійснити тільки шляхом ринкового механізму. Вирішення наявних проблем повинне здійснюватися комплексно та спрямовуватися, перш за все, на зниження інфляції, відновлення економічного зростання, стабілізацію грошового обігу, скорочення дефіциту бюджету, зміцнення національної валюти. Отже, запропоновані заходи повинні стати основою комплексної програми розвитку житлового будівництва в Україні.

Розробки автора є основою для формування комплексної програми розвитку житлово-будівельної сфери і полягають у такому: по-перше, визначено особливості процесів забезпечення житлового будівництва в Україні; по-друге, розроблено заходи щодо підвищення ефективності функціонування будівельної сфери.

Література: 1. Паливода К. В. Ипотечный рынок жилья в Украине: проблемы и перспективы развития / К. В. Паливода. – К. : Знання, 2006. – 197 с. 2. Левчинський Д. Л. Механізм фінансування реконструкції житлового фонду мегаполісу в умовах дефіциту бюджетних ресурсів / Д. Л. Левчинський // Економіка розвитку. – 2011. – № 3 (59). – С. 58–61. 3. Булгаков С. И. Инвестиционное обеспечение экономического развития: капитал, вложения, строительный комплекс, проектирование / С. И. Булгаков, С. В. Казанцев, С. М. Финкель. – Новосибирск : ВО "Наука", 2003. – 186 с. 4. Олійник Н. І. Розвиток ринку житла в Україні: теорія та практика державного регулювання : монографія / Н. І. Олійник. – К. : НАДУ, 2011. – 288 с. 5. Щеглова О. Ю. Соціально-економічні процеси забезпечення сфери житлового будівництва на загальнодержавному та регіональному рівні / О. Ю. Щеглова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – Т. 2, № 3. – С. 236–239. 6. Ісаєнко Д. Житлове будівництво за кордоном: досвід для України / Д. Ісаєнко // Публічне управління: теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во "ДокНаук ДержУпр", 2011. – Вип. 3 (7). – С. 146–151.

7. Про затвердження порядку забезпечення громадян доступним житлом : Постанова Кабінету Міністрів України № 140 від 11.01.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/140-2009-%D0%BF>. 8. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва : Закон України № 800-VI від 25.12.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/800-17>. 9. Про затвердження Державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010 – 2017 роки : Постанова Кабінету Міністрів України № 1249 від 11.11.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1249-2009-%D0%BF>. 10. Грінченко Р. В. Світові системи залучення інвестицій у будівництво житла / Р. В. Грінченко // Коммунальное хозяйство городов : научно-технический сборник. Серия. Экономические науки / Харьковская национальная академия городского хозяйства. – Х. : ХНАМГ, 2008. – № 85. – С. 68–72. 11. Щодо стану ринку житла в Україні та заходи з його державного регулювання. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1368>. 12. Бадзим О. С. Проблеми та перспективи розвитку лізингу житла в Україні / О. С. Бадзим, А. Р. Древуш, В. А. Череватенко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 12. – С. 43–50.

References: 1. Palivoda K. V. *Ipotechnyy rynek zhilya v Ukraine: problemy i perspektivy razvitiya* [Mortgage housing market in Ukraine: problems and prospects] / K. V. Palivoda. – K. : Znannya, 2006. – 197 p. 2. Levchynskiy D. L. *Mekhanizm finansuvannya rekonstruktsii zhytlovoho fondu mehopolisu v umovakh defytsytu biudzhetykh resursiv* [The funding mechanism of metropolis housing reconstruction in a shortage of budgetary resources] / D. L. Levchynskiy // *Ekonomika rozvytku*. – 2011. – No. 3 (59). – P. 58–61. 3. Bulgakov S. I. *Investitsionnoe obespechenie ekonomicheskogo razvitiya: kapital, vlozheniya, stroitelnyy kompleks, proektirovaniye* [Investment support for economic development: capital investments, building complex design] / S. I. Bulgakov, S. V. Kazantsev, S. M. Finkeel. – Novosibirsk : VO "Nauka", 2003. – 186 p. 4. Oliinyk N. I. *Rozvytok rynku zhytla v Ukraini: teoriya ta praktyka derzhavnoho rehuliuvaniya* [The development of the housing market in Ukraine: the theory and practice of state regulation] / N. I. Oliinyk. – K. : NADU, 2011. – 286 p. 5. Shcheglova O. Y. *Sotsialno-ekonomichni protsesy zabezpechennia sfery zhytlovoho budivnytstva na zahalnoderzhavnomu ta rehionalnomu rivni* [Socio-economic processes of providing housing construction at the national and regional level] / O. Y. Shcheglova // *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. – 2010. – Vol. 2, No. 3. – P. 236–239. 6. Isaenko D. *Zhytlove budivnytstvo za kordonom: dosvid dlia Ukrainy* [Housing abroad : experience for Ukraine] / D. Isaenko // *Publichne upravlinnia: teoriya ta praktyka* : zbirnyk naukovykh prats Asotsiatsii doctoriv nauk z derzhavnoho upravlinnia. – Kh. : Vyd-vo "DokNaukDerzh Upr", 2011. – Issue 3 (7). – P. 146–151. 7. *Pro zatverdzhennia poriadku zabezpechennia hromadian dostupnym zhytloom* [On approval of providing citizens with affordable housing] : *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* No. 149 vid 11.01.2009 r. [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/140-2009-%D0%BF>. 8. *Pro zapobihannia vplyvu svitovoi finansovoi kryzy na rozvytok budivelnoi haluzi ta zhytlovoho budivnytstva* [On prevention of the global financial crisis effect on the construction industry and housing] : *Zakon Ukrainy* No. 800-VI vid 25.12.2008 r. [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/800-17>. 9. *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialno-ekonomichnoi prohramy budivnytstva (prydbannia) dostupnoho zhytla na 2010 – 2017 roky* [On approval of the State socio economic program of construction (purchase) of affordable housing for 2010 – 2017] : *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* No. 1249 vid 11.11.2009 r. [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1249-2009-%D0%BF>. 10. Hrinchenko R. V. *Svitovi systemy zaluchennia investytsii u budivnytstvo zhytla* [Global systems of attracting investment in housing] / R. V. Hrinchenko // *Kommunalnoe khozyaystvo go-*

rodov : naukovo-tehnicni zbirnyk. Serii. Ekonomichni nauky / Kharkivska natsionalna akademiia miskoho hospodarstva. – Kh. : KhNAMG, 2008. – No. 85. – P. 68–72. 11. *Shchodo stanu rynku zhytla v Ukraini ta zakhody z yoho derzhavnoho rehulivannia* [Regarding the state of the housing market in Ukraine and measures for its regulation] Analitichna zapyska. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen pry Prezidentovi Ukrainy [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.niss.gov.ua/articles/1368>. 12. Badzym O. S. Problemy ta perspektyvy rozvytku lizynhu zhytla v Ukraini [Problems and prospects of leasing housing in Ukraine] / O. S. Badzym, A. R. Drevush, V. A. Cherevatenko // Aktualni problemy ekonomiky. – 2013. – No. 12. – P. 43–50.

Інформація про автора

Тищенко Максим Раїдович – канд. екон. наук, доцент кафедри "Економіка підприємств" Донбаської національної академії будівництва і архітектури (86123, Україна, Донецька обл., м. Макіївка, вул. Державина, 2, e-mail: Valentinak3101@yandex.ru).

Информация об авторе

Тищенко Максим Раидович – канд. экон. наук, доцент кафедры "Экономика предприятия" Донбасской национальной академии строительства и архитектуры (86123, Украина, Донецкая обл., г. Макеевка, ул. Державина, 2, e-mail: Valentinak3101@yandex.ru).

Information about the author

M. Tyshchenko – PhD in Economics, Associate Professor of Economy of Enterprises Department of Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture (2 Derzhavin St., 86123, Makiivka, Donetsk region, Ukraine, e-mail: Valentinak3101@yandex.ru).

*Стаття надійшла до ред.
21.11.2014 р.*

УДК 165.63:339.137.2(477)

JEL Classification: E22; J24

ВИЗНАЧАЛЬНІ ЧИННИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ АНАЛІЗУ

Базавлук Н. Г.

Розглянуто чинники конкурентоспроможності національної економіки, що є визначальними в умовах інтелектуально-інноваційного розвитку, якого дотримуються провідні країни світу. Конкурентоспроможність країн досліджена на основі виявлення взаємозв'язку між процесним капіталом, з одного боку, та ринковим, людським, фінансовим капіталом і капіталом відновлення – з іншого. Аналітично підтверджено існування названої залежності, здійснено її кількісний вимір та визначено засади державного регулювання для забезпечення конкурентоспроможності України.

Ключові слова: конкурентоспроможність, інтелектуальний капітал, процесний капітал.

ОПРЕДЕЛЯЮЩИЕ ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ: СОВРЕМЕННЫЙ КОНТЕКСТ АНАЛИЗА

Базавлук Н. Г.

Рассмотрены факторы конкурентоспособности национальной экономики, которые являются определяющими в условиях интеллектуально-инновационного развития, которому следуют ведущие страны мира. Конкурентоспособность стран исследована на основе выявления взаимосвязи между процессным капиталом, с одной стороны, и рыночным, челове-